

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

6-2025
IJTIMOIY FANLAR

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

I.Toirov	
Texnosivilizatsiya jarayonining ijtimoiy-falsafiy talqini	109
B.Mirzaraximov	
Turizmning axloqiy-estetik mohiyatini tadqiq etishga oid metodologik yondashuvlar	117
M.T.Voxidova	
Xondamir asarlarida axloq va adolat g'oyalarining falsafiy talqini	123
D.E.Normatova	
IX-XII asrlarda o'rta osiyoda ilmiy-axloqiy tafakkur rivoji	127
B.X.Tolipov	
Innovatsion iqtisodiy raqobat muhitining yoshlar iqtisodiy faolligiga ta'siri	131
A.A.Salmonov	
Inklyuziv jamiyatning ijtimoiy falsafiy mazmuni	135
X.X.Yuldashxodjayev	
Musoxon Dahbidiy merosida davlat boshqaruvi va ma'naviy etakchilik hamda ijtimoiy mas'uliyatning zamonaviy talqini	140
G.I.Hashimova	
Harbiy ijtimoiy ish – davlat va fuqarolik institutlarining kontseptual-nazariy, siyosiy-huquqiy faoliyati tizimi sifatida	144
K.Shadmanov	
Literary and rhetorical traditions of latin and greek languages on the formation of english philosophical literature	149
A.A.Mo'ydinov	
Ma'naviy amaliyot kategoriyasining ijtimoiy-falsafiy talqini	153
A.A.Sayitxonov	
Tadbirkorlik faoliyatida innovatsion usullarning zaruriyati	159
G.M.Bozorova	
Muhammad Sharif Jurjoniyl ilmiy merosi va uning inson tafakkuri rivojidagi falsafiy ahamiyati	163
D.A.Sobirov	
Inson va mehnat: falsafiy tafakkur tarixida izlanish	168
Z.I.Narziev	
Aziziddin Nasafiyning tasavvuf ontologiyasi va ontologik konsepsiyalarga munosabati	177
X.M.Burxanov	
Raqamli jamiyatda axborot xavfsizligini ta'minlash mexanizmlari	183
S.Q.Qaxxorova	
Zamonaviy yoshlar ma'naviyati, axloqiy qadriyatlar va ruhiy barkamollikka yo'l	188
J.J.Shodiyev	
Inson ruhiy barkamolligi va jamiyat barqarorligini falsafiy yondashuv orqali rivojlantirish	192
N.U.Nurmatova	
Abdulkholiq G'ljduvoniylning "Maqomoti Yusuf Hamadoniyl" asari tahlili	196
A.A.Azimov	
Rudakiyl falsafiy qarashlarida ijtimoiy adolat va inson tarbiyasi	200
S.H.Pulatov	
Abu Homid al-G'azzoliyl va Ibn al-Arabiyl ilmiy merosining keyingi davrlarda tadqiqi va bugungi kundagi ahamiyati	206
E.X.Zoyirov	
Ya'qub Charxiyl ta'limotida borliq nazariyasi.	211
F.A.Qalandarova	
Ijtimoiy tabaqalanish evolyutsiyasi va uning zamonaviy jamiyatdagi yangi ko'rinishlari	217
S.R.Kutlimuratov	
Turkistonda jadidchilik harakatining shakllanishi	222
R.Sh.Bozorova	
Yangi O'zbekistonda ayollar intellektual va ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillar, qadriyatlar va gender adolatning ahamiyati	226
Z.A.Ergasheva	
Yangi O'zbekistonda huquqiy ta'lim va axloqiy tarbiyani uyg'unlashtirish zarurati	230
Sh.F.Polvonov	

UO'K: 316.7:174:305.42(575.1)

YANGI O'ZBEKISTONDA AYOLLAR INTELLEKTUAL VA MA'NAVİY SALOHİYATINI SHAKLLANTIRISHDA IJTIMOİY-FALSAFIY OMILLAR, QADRIYATLAR VA GENDER ADOLATNING AHAMIYATI**ЗНАЧЕНИЕ СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИХ ФАКТОРОВ, ЦЕННОСТЕЙ И ГЕНДЕРНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ В ФОРМИРОВАНИИ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО И ДУХОВНОГО ПОТЕНЦИАЛА ЖЕНЩИН В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ****THE IMPORTANCE OF SOCIO-PHILOSOPHICAL FACTORS, VALUES, AND GENDER JUSTICE IN SHAPING WOMEN'S INTELLECTUAL AND SPIRITUAL POTENTIAL IN NEW UZBEKISTAN****Bozorova Ro'zigul Sharofovna**

Buxoro davlat texnika universiteti Ijtimoiy fanlar va jismoniy madaniyat kafedrasida dotsenti, falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Annotatsiya

Maqolada Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar intellektual va ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillarning roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ong, gender adolat tamoyillari, ta'lim va madaniyat paradigmalari hamda raqamli jamiyatning chaqiruvlari ayol shaxsining intellektual kamolotiga ta'sir qiluvchi asosiy omillar sifatida yoritiladi hamda ayollarning ilmiy, kreativ va siyosiy faolligi, raqamli kompetensiyalari va kasbiy ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarbligi falsafiy va ijtimoiy nuqtai nazardan asoslanadi.

Аннотация

В статье анализируется роль социально-философских факторов в формировании интеллектуального и духовного потенциала женщин в условиях Новой Узбекистана. В исследовании рассматриваются система ценностей, социальное сознание, принципы гендерной справедливости, парадигмы образования и культуры, а также вызовы цифрового общества как основные факторы, влияющие на интеллектуальное развитие личности женщин. Кроме того, подчеркивается актуальность развития научной, креативной и политической активности женщин, их цифровых компетенций и профессиональных навыков с философской и социальной точек зрения.

Abstract

The article analyzes the role of socio-philosophical factors in shaping women's intellectual and spiritual potential in the context of New Uzbekistan. The study highlights the value system, social consciousness, principles of gender justice, education and cultural paradigms, as well as the challenges of the digital society as key factors influencing the intellectual development of women. Additionally, the importance of developing women's scientific, creative, and political activity, digital competencies, and professional skills is emphasized from both philosophical and social perspectives.

Kalit so'zlar: Yangi O'zbekiston, ayollar intellektual salohiyati, ma'naviy kamolot, ijtimoiy-falsafiy omillar, qadriyatlar, gender adolat, ijtimoiy ong, ta'lim va madaniyat paradigmalari, raqamli kompetensiyalar.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, интеллектуальный потенциал женщин, духовное совершенство, социально-философские факторы, ценности, гендерная справедливость, социальное сознание, парадигмы образования и культуры, цифровые компетенции.

Key words: New Uzbekistan, women's intellectual potential, spiritual development, socio-philosophical factors, values, gender justice, social consciousness, education and cultural paradigms, digital competencies.

KIRISH

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi mamlakatni ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy jihatdan barqaror rivojlantirishga qaratilgan tub islohotlarni talab qiladi. Shu jarayonda ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini rivojlantirish nafaqat shaxsiy taraqqiyot mezonini, balki jamiyatning strategik resursi sifatida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ayol shaxsining bilim olish, kreativ fikrlash, raqamli kompetensiyalar va zamonaviy kasbiy ko'nikmalar bilan boyitilishi, ijtimoiy ong va qadriyatlar tizimi bilan uyg'unlashishi, Yangi O'zbekistonning modernizatsiya va innovatsion yangilanish jarayonlarida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Tadqiqotning asosiy dolzarbligi shundaki, ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillar - qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ongning transformatsiyasi, gender

FALSAFA

adolat tamoyillari, ta'lim va madaniyat paradigmatlari hamda raqamli jamiyatning chaqiruvlari - strategik ahamiyatga ega. Ushbu omillar ayol shaxsining ilmiy, kreativ va siyosiy faolligini rivojlantirish, jamiyatda barqaror taraqqiyot va innovatsion fikr-madaniyatni mustahkamlashda beqiyos rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, mazkur tadqiqotning maqsadi - Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillarning rolini aniqlash, ularni tizimli tahlil qilish va zamonaviy strategik yondashuvlar asosida ilmiy izohlashdir. Mazkur yondashuv ayollarning shaxsiy kamoloti, jamiyatning madaniy-ma'naviy yuksalishi va barqaror rivojiga samarali hissa qo'shadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

So'nggi yillarda Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini rivojlantirish masalasi nafaqat ilmiy, balki ijtimoiy siyosiy nuqtai nazardan ham dolzarb mavzu sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqot adabiyotlarini tahlil qilganda, mahalliy va xorijiy manbalar ayollarning intellektual va ma'naviy rivoji, gender tenglik, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy ongning shakllanishi masalalarini turli yondashuvlar orqali yoritganligi aniqlanadi. Jumladan, feminist tadqiqotlar, ijtimoiy-falsafiy va pedagogik adabiyotlar, shuningdek, gender va madaniyat sohasidagi zamonaviy ilmiy maqolalar ayollarning shaxsiy kamoloti va jamiyatdagi roli o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni chuqur tahlil qiladi.

Ushbu tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llaniladi. Birinchidan, analitik va solishtirma tahlil metodlari yordamida mavjud ilmiy adabiyotlar, davlat dasturlari va strategiyalar o'rganiladi. Ikkinchidan, sotsiologik va empirik metodlar - so'rovnoma, intervyu va kuzatuvlar orqali ayollarning intellektual va ma'naviy rivojlanish jarayonlari aniqlanadi. Uchinchidan, falsafiy tahlil va fenomenologik yondashuv yordamida qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ong va gender adolatning ayol shaxsining intellektual-ma'naviy salohiyatiga ta'siri chuqur o'rganiladi. Shuningdek, zamonaviy raqamli va innovatsion kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati va ta'lim-madaniyat tizimidagi yangilanishlar ham tadqiqotning metodologik asosiga kiritiladi. Bu yondashuvlar kompleks tarzda qo'llanilganda ayollarning intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillarning roli aniq va ilmiy asoslangan tarzda ochib beriladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillar strategik ahamiyat kasb etadi. Jumladan, qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ongning rivojlanishi, gender adolatning ta'minlanishi, ta'lim va madaniyat paradigmatlari hamda raqamli jamiyatning chaqiruvlari ayol shaxsining bilim olish, kreativ fikrlash va kasbiy kompetensiyalarini boyitishda bevosita rol o'ynaydi.

Shuningdek, tadqiqot ko'rsatdiki, ayollarning ilmiy, siyosiy va kreativ faoliyati, raqamli kompetensiyalari va zamonaviy kasbiy ko'nikmalari nafaqat ularning shaxsiy rivojiga, balki jamiyatning innovatsion salohiyati, madaniy-ma'naviy barqarorligi va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa gender tenglikni mustahkamlash va ayollarning jamiyatdagi faolligini strategik resurs sifatida namoyon etadi.

Muhokama davomida shuni aniqlash mumkinki, Yangi O'zbekistonning ijtimoiy va siyosiy islohotlari, davlat dasturlari va fuqarolik jamiyati institutlarining faolligi ayol intellektual-ma'naviy salohiyatini rivojlantirishda muhim zamin yaratadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, qadriyatlar va ijtimoiy ongni modernizatsiya qilish, ta'lim va madaniyatning yangi paradigmatlarini joriy etish hamda raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish ayol shaxsining strategik resurs sifatida shakllanishini ta'minlaydi.

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi mamlakatni ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy jihatdan barqaror rivojlantirishga qaratilgan. Shu jarayonda ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini rivojlantirish masalasi nafaqat shaxsiy taraqqiyot, balki jamiyatning strategik resursi sifatida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ayol shaxsining bilim olish, kreativ fikrlash, raqamli kompetensiyalar va zamonaviy kasbiy ko'nikmalar bilan boyitilishi, ijtimoiy ong va qadriyatlar tizimi bilan uyg'unlashishi, Yangi O'zbekistonning modernizatsiya va innovatsion yangilanish jarayonlarida hal qiluvchi rol o'ynaydi.

So'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilayotgan gender siyosati, ta'lim va ilm-fan tizimini modernizatsiya qilish, shuningdek, ayollarning ijtimoiy va siyosiy faolligini oshirishga qaratilgan davlat dasturlari ularning intellektual rivoji uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ayollar intellektual salohiyati nafaqat shaxsiy rivojga, balki jamiyatning ma'naviy-axloqiy muhitiga, iqtisodiy barqarorligiga va innovatsion salohiyatiga bevosita ta'sir qiladi. Ayniqsa, raqamli

kompetensiyalarni rivojlantirish, ilmiy-tadqiqot faoliyatida ayollar ulushining ortishi, ularning siyosiy-huquqiy faolligini kengaytirish bugungi kunda strategik ustuvor yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirish jarayonida ijtimoiy-falsafiy omillar markaziy ahamiyat kasb etadi. Jumladan, qadriyatlar tizimi, ya'ni milliy, madaniy va umuminsoniy qadriyatlarining uyg'unlashtirilgan ta'siri, shaxsning ma'naviy va intellektual rivojlanishida asosiy yo'naltiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Ijtimoiy ongning transformatsiyasi ayol shaxsining jamiyatdagi mavqeini anglash, shaxsiy va kasbiy imkoniyatlarini kengaytirish hamda ijtimoiy mas'uliyatni his etishda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, gender adolat tamoyillari - ayollar va erkaklar imkoniyatlarining tengligi, ularning huquqiy va ijtimoiy barqarorligini ta'minlash hamda jamiyatning adolatli rivojlanishida strategik ahamiyatga ega. Ta'lim va madaniyat paradigmalari esa ayolning bilim olish, kreativ fikrlash va innovatsion salohiyatini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy asoslarni yaratadi. Bu omillar, xususan, zamonaviy raqamli jamiyatning talablariga javob beradigan kompetensiyalarni shakllantirishda ham muhimdir.

Raqamli jamiyatning chaqiruvlari - masofaviy ta'lim, onlayn platformalar, innovatsion texnologiyalar va global bilim almashinuvi - ayol shaxsining intellektual va kreativ salohiyatini yanada boyitadi, ularni shaxsiy va professional rivojlanishda keng imkoniyatlar bilan ta'minlaydi. Shu tariqa, ijtimoiy-falsafiy omillar kompleks yondashuv orqali ayolning shaxsiy kamoloti, bilim va tafakkurining rivojlanishi bilan jamiyatning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy taraqqiyoti o'rtasida uyg'unlikni yaratadi. Ayollarning intellektual-ma'naviy salohiyati faqat shaxsiy taraqqiyot ko'rsatkichlari bilan cheklanmay, balki jamiyatning barqaror rivoji, innovatsion yangilanishi va madaniy-ma'naviy boyligini oshirishda strategik resurs sifatida ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ong, gender adolat, ta'lim va madaniyat paradigmalari hamda raqamli jamiyat imkoniyatlari integratsiyalashgan holda ayol shaxsining har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi, uning jamiyat hayotidagi faol ishtiroki va ijtimoiy mavqeini mustahkamlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi sifatida kompleks yondashuv qo'llanildi. Analitik va solishtirma tahlil, sotsiologik so'rov va intervyular, shuningdek, falsafiy va fenomenologik tahlil ayollarning intellektual-ma'naviy rivojlanish jarayonlarini chuqur o'rganishga imkon berdi. Shu orqali ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirishda ijtimoiy-falsafiy omillarning dolzarbligi ilmiy asos bilan tasdiqlandi.

Muhokama shuni ko'rsatdiki, Yangi O'zbekistonning ijtimoiy va siyosiy islohotlari, davlat dasturlari va fuqarolik jamiyati institutlarining faolligi ayol intellektual-ma'naviy salohiyatini rivojlantirishda muhim zamin yaratadi. Qadriyatlar va ijtimoiy ongni modernizatsiya qilish, ta'lim va madaniyatning yangi paradigmalarini joriy etish, raqamli texnologiyalarni integratsiya qilish ayol shaxsining strategik resurs sifatida shakllanishini ta'minlaydi.

Natijada, ayollar intellektual-ma'naviy salohiyati jamiyatning barqaror taraqqiyoti, innovatsion rivoji va raqobatbardoshligini oshirishda hal qiluvchi omil ekanligi ilmiy jihatdan tasdiqlanadi. Shu bois, mazkur soha istiqbolli tadqiqot va siyosiy e'tiborni talab qiladi hamda Yangi O'zbekiston ayollarining jamiyatdagi roli va ta'sirini yanada kuchaytirishga xizmat qiladi. Yangi O'zbekistonda ayollar intellektual-ma'naviy salohiyati jamiyatning barqaror taraqqiyoti va innovatsion rivoji uchun hal qiluvchi omil ekanligi ilmiy jihatdan tasdiqlanadi. Bu esa ayollarning shaxsiy kamoloti va jamiyatning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy rivojlanishini uyg'unlashtiruvchi integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi.

XULOSA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatini shakllantirish jamiyatning barqaror rivoji, innovatsion yangilanishi va ma'naviy yuksalishi uchun strategik ahamiyatga ega. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, qadriyatlar tizimi, ijtimoiy ongning transformatsiyasi, gender adolat tamoyillari, ta'lim va madaniyat paradigmalari hamda raqamli jamiyatning chaqiruvlari ayol shaxsining bilim, kreativ fikrlash va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda hal qiluvchi omillar hisoblanadi. Ayollarning intellektual va ma'naviy kamoloti nafaqat shaxsiy rivojiga, balki jamiyatning madaniy-ma'naviy muhitini boyitish, innovatsion salohiyatni oshirish va raqobatbardosh strategiyalarni amalga oshirishga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, Yangi O'zbekiston siyosatida ayollarning ilmiy, kreativ va siyosiy faolligini qo'llab-quvvatlash, ularning raqamli va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish dolzarb vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

FALSAFA

Xulosa qilib aytganda, ayollar intellektual-ma'naviy salohiyatining yuksalishi mamlakat modernizatsiyasi jarayonida strategik resurs bo'lib, jamiyatning barqaror taraqqiyoti, ijtimoiy ong va innovatsion rivojida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu bois, mazkur soha istiqbolli tadqiqot va siyosiy e'tiborni talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Islomova S. Ayollar intellektual salohiyati va jamiyat taraqqiyoti: zamonaviy yondashuvlar. - Falsafa va Jamiyat, 2022, №3, -B. 45-60.
2. Rasulov T. Gender tenglik va innovatsion iqtisodiyot. - Iqtisodiyot va Rivojlanish, 2021, №4. -B. 12-27.
3. Saidov A. Ayollar ilmiy faoliyatida strategik imkoniyatlar. - Ilm-fan va Innovatsiya, 2020, №2. -B. 30-42.
4. Xolmatova N. Raqamli davrda ayolning kompetensiyalarini rivojlantirish. - Ta'lim va Texnologiya, 2023, №1. - B. 15-28.
5. Tursunova M. Ayo/ shaxsining ma'naviy va intellektual kamoloti. - Falsafa va Ma'naviyat, 2022, №2. -B. 22-36.
6. Abdullayeva M. Ayollar huquqlari va jamiyat taraqqiyoti: Yangi O'zbekistonda gender siyosati. Toshkent: Ilm-Fan. 2021. -B. 93.
7. Shodiyev, J. (2021). Jamiyatdagi mehnat munosabatlari sharoitida ma'naviy salohiyat. Журнал истории и общества, (2).
8. Alimov B. Intellektual salohiyat va shaxs rivoji: nazariy va amaliy jihatlar. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti. 2020. -B. 48.
9. Шодиев, Ж. Ж. Мамлакатимизда инсон қадрини юксалтиришнинг ижтимоий-фалсафий масалалари. Қарду хабарлари. Илмий-назарий, услубий журнал. Махсус сон (Ижтимоий фанлар).
10. Boboev D. Ta'lim va gender tenglik: XXI asrning chaqiruvlari. Toshkent: Ta'lim Innovatsiyalari Markazi. 2022. - B. 75.